

רפתניות או לא להיות סודות של רפתניות: "פרות מעדיפות בנות"

מורסם 2-myNet - אשר קשר 1.03.12

שימו בצד את הסטריאוטיפ של הרפתן עב הכרס ומסוקס הזרועות, וקבלו את הצד השני של המטבע: לא מעט רפתניות עובדות ברפתות המשפחתיות בבאר טוביה - וכולם מרוויחים מזה (בעיקר העגלים). רפתנית, ועל זה יש קונצנזוס, תדע לזהות טוב יותר מתי הפרות חולות או עצובות. פרות מעדיפות בנות", חורצת הרפתנית הדסה גלעדי אחרי יותר משישה עשורים של חליבה ומסבירה "פרות הן חיות נורא חכמות" - מסע בשביל החלב

שהעגלה בת היום לא תשמע, "עגלה שנולדת כתאומה היא בעצם עגל".
מה זאת אומרת?
"זאת אומרת שהרחם לא מתפתח אצלה כמו אצל עגלה שנולדה ללא תאום. עגלה כזאת לא יכולה להביא עגלים לעולם".
זה נורא.
"אני מסכימה", היא אומרת ומביטה בחמלה בעגלה.

"פרות מעדיפות מגע נשי", חורצות בביטחון רפתניות מבאר טוביה. "בעלי לא שם לב כמוני אם פרה עצובה או לא, אם היא חולה או סתם אם אין לה מצב רוח", מספרת הרפתנית מיכל מאייר (70). "אני יכולה לזהות איך הפרה מרגישה בקלות, בעיקר לפי האוזניים שלה ששמוטות בצורה מיוחדת. גברים לא שמים לב לדברים האלה".
מתברר כי למרות שאנחנו נוהגים לייחס את מקצוע הרפתנות לגברים, ישנן לא מעט רפתניות גאות.

"אנחנו 24 שעות יחד, גם בעבודה וגם בבית. אפילו המריבות שלנו הן על רקע מקצועי. הוא צועק עליי למה לא הבאתי מספיק בליל לפרות ואני צועקת עליו איך הוא לא שם לב שאחת הפרות חולה כל כך"

בבאר טוביה לא קוראים לזה פמיניזם אלא דרך חיים, והנשים כאן ממלאות את תפקידן במשק החלב הביתי, כתף אל כתף עם בעליהן, לעתים אפילו כתף (בקר) אחת לפניו.

כשאני מגיע לרפת רבקה לוי (52) מטפלת בזוג עגלים תאומים שנולדו אמש, זכר ונקבה. "אתה יודע?", היא לוחשת לי בדיסקרטיות, אולי כדי

עסק משפחתי

על פי רוב, הרפתניות הגיעו למקצוע ה"גברי" הזה בעקבות בן הזוג, הרפתן, או להבדיל, לאחר שהוריהן הורישו להן את המשק, כמו במקרה של לוי. הסבא שלה הגיע רגלית לבאר טוביה בשנות ה-40 מראשון לציון, עם שלוש פרות. הוא הקים משק משגשג בשתי ידיו, שאותו הוריש לשלושת בניו, אחד מהם היה אביה של רבקה.

"אבא שלי המשיך את המשק", מספרת לוי, "ובגלל שהייתי בת יחידה, הוא אמר לי תמיד שהכול יישאר בשבילי. זה לא הפחיד אותי. רציתי את זה. מגיל צעיר אהבתי להסתובב ברפתות ובשדות. אמא פחדה שאשאר רווקה זקנה ולא אמצא בעל שמעוניין באישה רפתנית, אבל ידעתי איכשהו שיום אחד המזל ידפוק בדלת".

רבקה לוי שחולבת במכון עם זאב בעלה

הרפתנית הראשונה

לישראל יש היסטוריה מכובדת של רפתניות. הרפתנית הישראלית הראשונה הייתה **מרים ברץ** מדגניה א', שהקימה רפת על טהרת הנשים בלבד. פתיחת הרפת הנשית התאפשרה למרות ההתנגדות הגברית, לאחר שהיא העמידה בפני 12 חבריה לקבוצה עובדה מוגמרת. בסופו של דבר, לא נותרה להם בררה אלא להודות בטעותם. "החלטתי שאני אהיה חקלאית והבעתי את רצוני לחלוב את הפרות. אולי חבריי סירבו בחששם שהפרה הערבייה תנסה להרוג את הבחורה שתנסה לגעת בה", היא נהגה לספר לצעירות שהמשיכו אותה עד מותה ב-1970.

עגל חולה הוא כמו תינוק מפונק. הוא מחפש יחס. הוא רוצה בקבוק חלב או למצוץ את האצבע שלי. לבנים אין סבלנות לזה. הם ממהרים לסיים את העבודה, וזו הסיבה שהרבה נשים רפתניות נמצאות ביונקיות

בכדי ללמוד את המקצוע, פנתה ברץ לאשת השייח', שגרה בשכנות, וביקשה ממנה שתלמד אותה לחלוב. בשעות הלילה נהגו השתיים לצאת יחד לרפת כדי לחלוב את הפרות, וכך למדה ברץ את מלאכת החליבה והקימה רפת. הרפת שהקימה הלכה והתרחבה וסיפקה לחברי דגניה חלב ומאכלי חלב, והפכה את רפת דגניה לממלכה נשית ואת הרפתנות הנשית ללגיטימית ומקובלת.

רבקה, אני אנסה לא להישמע שוביניסט, אבל תסכימי איתי שזה לא המקצוע הכי נשי בעולם.

"זה לא ממש סקסי כשהחלב מחמיץ עלייך", מודה ליון, "והריח של הזבל האורגני, הקולוסטרום, הרבה יותר מסריח אפילו. אבל כשמגיעים

כיום עומד מחיר המטרה של ליטר חלב על כשני שקלים. "בשנתנים האחרונות ירד מחיר המטרה בכ-20 אגורות, מסביר עמי גלעדי "זה לא עשה שום דבר טוב למחיר מוצרי החלב. להוריד אותו עכשיו בשיעורים של 30 אגורות זה פשוט לפגוע ברווח של הרפתן ולא ישיג שום מטרה אחרת.

"ההפחתה של עוד 10-15 אגורות במחיר המטרה כפי שמדובר בתכנית של ועדת קדמי" אומרת רבקה ליון, "תביא את שני העשירונים התחתונים של הרפתנים - כ-20% מכלל הענף מכלל ענף הרפת, וזה כולל כ-200 רפתות השייכות למשפחות חקלאיות מהמושבים ומהפריפריה למצב שבו התמורות יהיו נמוכות מההוצאות. אנחנו עובדים כל יום, בלי חופשות, שבתות וחגים, איפה כאן הצדק?"

"התכנית של נתניהו תביא את אותן משפחות רפתנים לסגירת הרפתות שבבעלותן עקב הפיכתן לנטל כלכלי ולא כדאי" מסביר זאב ליון "לסגירת הרפתות יש השלכות כלכליות מעבר לאותן משפחות, מפני שהן מהוות בסיס כלכלי במושבים שלמים באזור, כמו למשל אצלנו בבאר טוביה". ■

זור המשך הוא הבעיה המרכזית של הרפת המשפחתית

למזל שדפק בדלת קוראים **זאב ליון**, שדווקא שמח לגלות (לפני כ-30 שנה, אבל מי סופר), בעת ביקור אצל אחותו שהתגוררה במושב, אישה כל כך מוצלחת בעלת רפת כה משגשגת. כיום לזוג יש שלושה ילדים בוגרים, שמשגיחים על הרפת בזמן שבני הזוג נוסעים למסעות וטיולים ברחבי העולם, מסעות שזיכרונותיהם המצולמים מעטרים את קירות ביתם.

אז אתם כל הזמן ביחד, גם בעבודה וגם בחופשות?

"זה נכון", צוחקת ליון. "אנחנו 24 שעות יחד, גם בעבודה וגם בבית. אפילו המריבות שלנו הן על רקע מקצועי. הוא צועק עליי למה לא הבאתי מספיק בליל לפרות ואני צועקת עליו איך הוא לא שם לב שאחת הפרות חולה כל כך".

חלב עכשיו

רפתניות זה יפה, אבל בקצב הזה עוד מעט והם כבר לא יהיו כאן - הקרב על החלב

"במשרד התמ"ת והאוצר לא מתעניינים בכך שהרפת הישראלית היא היעילה ביותר בעולם, שאין שני לה. הם רוצים לייבא אבקת חלב, ויהי מה, ובכך להרוס את משק החלב הישראלי, אומרת בזעם רבקה ליון כשהשיחה הנינוחה בענייני פרות ורפתנות גולשת לאקטואליה - אקטואליה שהיא תמצית חייה של ליון ושל אלפי רפתנים בישראל. "הם פוגעים ברפתנים במקום בחברות".

"הורדת מחיר החלב הגולמי ב-45 אגורות תחסל את הפרנסה שלנו" מסביר בעלה של רבקה, **זאב ליון**, "הרפתות המושביות והקיבוציות לא ישרדו. זה אבסורד - הארץ שבה ישנה התפוקה הגבוהה בעולם של חלב הולכת לייבא אבקת חלב. בנוסף, ההחלטה להוריד את מחיר המטרה ולייבא מוצרי חלב מחו"ל תמוטט את הענף ותפגע קשות בעשרות רפתות בכל הארץ.

באר טוביה - מושב של רפתנים לפחות ארבעה זורות

למה לך לעבוד ברפת?

"למה לא בעצם? זו נחשבת עבודה מועדפת, יש לי דירה כאן בקיבוץ ואני חוסכת ככה כסף לטיול הגדול בדרום אמריקה".

זו לא עבודה קשה?

"ברפת המודרנית זו כבר לא עבודה קשה. הכול כאן ממוחשב".

אז אבישג, כשתחזרי מדרום אמריקה את חוזרת לרפת?

"עדיין לא החלטתי, אבל אני לא חושבת".

הרפת לאן?

שאלת דור ההמשך צצה תמיד במקרים של החזקת רפת משפחתית. לא תמיד הילדים מתלהבים להמשיך את המקצוע של הוריהם, כמי שגילו הדסה ועמי גלעדי, שנולדו למשפחות של רפתנים, אך שלושת ילדיהם פנו לכוונים אחרים. בעקבות זאת, סגרו השניים את הרפת לפני כחודשיים לאחר עשרות שנות עבודה ויצאו לפנסיה. אצל משפחת לוין, הילדים עדיין לומדים וממשיכים לגור בבית ולעזור בעבודת הרפת. בבית משפחת מאיר נשאר הבן ירון המתגורר בסמוך לביתם של הוריו ועדיין עובד איתם ברפת המשפחתית.

הדסה, את רואה המשכיות לרפת המשפחתית בשנים הקרובות?

"לצערי, העתיד של משק החלב לא ברור, ולכן עודדתי את הילדים שלנו ללכת וללמוד משהו בנוסף, אני יודעת שאצל כולם זה כך. העתיד לוט בערפל והמצב הולך ונהיה קשה. אצל ההורים שלי אני זוכרת שלא היה דבר כזה, הם עבדו קשה אבל היה להם שקט מבחינה נפשית. הם ידעו שתהיה המשכיות לרפת. אני לא יכולה לומר אותו דבר על עצמי וזה קורה אצל משפחות רבות, יותר ויותר, שמוכרות כיום את הרפתות שלהן או שמתאחדות עם רפתות אחרות.

"חשוב לזכור שלמרות שמחאת הרפתנים ירדה מסדר היום הציבורי" אומר ראש המועצה האזורית באר טוביה, דרור שור, "אין המשמעות שהיא גוועה. אל לנו להתבלבל - משמעות פתיחת הענף לייבוא תהיה פגיעה אנושה ברפתות המשפחתיות, שהן אלו שישלמו בסופו של דבר את המחיר". ■

הביתה, מתרחצים, שמים לק... אגב, יש גברים שנורא אוהבים את הריח הזה. הטכנאי של הוט שהיה כאן השבוע אמר שהוא לא יכול לשבוע מהריח הזה".

פרות מעדיפות בנות

ואם תהיתם לגבי ההבדל בין גברים ונשים (בכל הקשור לעבודה ברפת, הכוונה) - אז מתברר כי שוני כזה קיים, ובגדול. לדברי לוין והשכנה מאיר, הנשים טובות לאין ערוך מבעליהן בטיפול בעגלים הרכים. "גם לזאב בעלי וגם לבן שלנו", אומרת לוין, "אין סבלנות כמוני לטפל בעגלים כשהם חולים. עגל חולה הוא כמו תינוק מפונק. הוא מחפש יחס. הוא רוצה בקבוק חלב או למצוץ את האצבע שלי. לבנים אין סבלנות לזה. הם ממהרים לסיים את העבודה, וזו הסיבה שהרבה נשים רפתניות נמצאות ביונקיות. כשנמאס לבעלי או לבנים שלי הם אומרים לי שהעגל או הפרה לא אוהבים אותם ושולחים אותי לטפל בהם. בעגלים החולים רק אני והבת הקטנה שלי ספיר מטפלות". ויש הבדל נוסף, שקשור לא לגמרי במפתייע לעולם הרגשות, שבקרב הנשים הוא, כידוע, מפותח יותר. "פרות מעדיפות בנות", חורצת גלעדי. "פרות הן חיות נורא חכמות. הן תמיד יודעות אם אתה מחבב אותן. הן תמיד יחזרו אליך כאשר אתה מלטף אותן".

יש פרות שיותר נקשרים אליהן?

"לאורך כל השנים שלנו ברפת היו פרות שנקשרו אליהן יותר", אומרת גלעדי. "ברפת משפחתית כמו שלנו יש תמיד מישהי יותר ייחודית, שניגשת אליי כדי שאלטף אותה ותמיד יותר נחמדה בחליבה שלה".

של מי השוקו הזה?

הקשר המיוחד שנוצר בין פרות לנשים מומחש בסיפור המפורסם שעד היום מתגלגל בקרב רפתנים בארץ. גם בבאר טוביה מכירים את הסיפור הזה על הרפתנית הוותיקה סוניה בלון מדגניה א' (אגב, ידידתה הקרובה של הרפתנית הראשונה, מרים ברץ), שנסעה בתחילת המאה שעברה לבקר את אחותה בתל אביב. את מלאכת החליבה הפקידה בידי בנה בוב'לה.

הבן המסור נטל שרפרף ודלי ופישק את רגליו, תוך שהוא מנסה למולל את עטיני הפרה ולהוציא מהם חלב. "ענווה" הפרה דחתה ברגליה את ידיו המנסות לחולבה, וגם אחרי שניים-שלושה ניסיונות חליבה, החלב מיאן לצאת.

בוב'לה האמיץ לא אמר נואש והגה רעיון מבריק. הוא לבש את חלוק העבודה של אמא סוניה, עטה לראשו את מטפחתה, הגביה את קולו והתיישב שוב לחלוב. הפעם, הפלא ופלא, הפרה נענתה והחלב יצא. בוב'לה טען אחר כך ש"ענווה" הביטה בו וחייכה, והיה נדמה לו שהיא צוחקת עליו.

רפת זוט קום

אבישג רובינוף (21) ממושב תימורים עובדת בחודשים האחרונים, מאז השתחררה מהצבא, ברפת המשוכללת של קיבוץ דורות. "יש לי ניסיון קודם", היא מחייכת, "לאבא הייתה פעם רפת ועבדתי בה תקופה מסוימת".